

Literatuur

PROFIEL ALICE MUNRO WINT NOBELPRIJS

Alice Munro (82) gold lang als schrijver voor literaire fijnproevers. Gisteren kreeg de Canadese de Nobelprijs voor literatuur. De meesteres van de korte verhalen is een scherp observator van onderhuidse tragedies. Ze rebelleert tegen provincialisme en achterstelling van vrouwen.

Door Hans Bouman

Tsjechovs zuster

De Canadese schrijfster Alice Munro (82) is door de Zweedse Academie in Stockholm bekroond met de Nobelprijs voor literatuur 2013. Bij de bekendmaking van de bekroning noemde Peter Englund, permanent secretaris van de Academie, de schrijfster 'de meesteres van het korte verhaal'. Hoewel de naam van Munro al jaren met de prijs in verband werd gebracht, heeft ze nooit echt de status van beroemdheid verkregen.

Met name buiten Canada gold ze lang als een schrijver voor 'literaire fijnproevers' en bestsellers zijn haar boeken nooit geworden. In de literaire kritiek is ze echter veelvuldig vergeleken met Tsjechov, en door collega-auteurs ook met Tolstoj, Maupassant en Flaubert.

Munro werd als Alice Ann Laidlaw op 10 juli 1931 geboren in het provinciestadje Wingham in de Amerikaanse provincie Ontario. Als kind was ze een buitenstaander en leefde ze voortdurend in conflict met haar moeder. Toen Alice tien jaar was, werd bij haar moeder de ziekte van Parkinson geconstateerd, wat het voortwoekerende conflict tussen de twee een nieuwe dimensie gaf, waarbij de moeder, zoals de schrijfster het later formuleerde, 'emotioneel alle kaarten in handen had'. Munro zocht haar heil in lezen en vervolgens voorzichtig in schrijven;

boeken werden belangrijker voor haar dan het echte leven.

Mede om aan huis en aan de verstikkende, provinciale atmosfeer van Wingham te ontkomen, ging ze journalistiek studeren aan de University of Western Ontario. Hier leerde ze Jim Munro kennen, met wie ze twee jaar later trouwde. Een ideaal huwelijk was het in veel opzichten niet, maar het betekende voor Munro een definitief afscheid van haar jeugd. Ze richtte zich op haar gezin, kreeg in korte tijd drie dochters (van wie er een kort na de geboorte overleed), negen jaar later een vierde.

Al tijdens haar studie publiceerde Munro haar eerste verhalen. Later werkte ze onder meer voor een literair radioprogramma. In deze periode begon zich een fenomeen te openbaren dat haar gedurende haar hele loopbaan zou achtervolgen en dat vermoedelijk mede de reden is van haar relatief geringe bekendheid. Munro wilde een roman schrijven, maar kwam qua lengte niet verder dan een lang verhaal. Jarenlang zou ze zich, na de publicatie van alweer een verhalenbundel, aan een roman zetten, steeds zonder succes. Het feit dat ze uitgever geen roman kon aanbieden, was ook de reden dat ze pas in 1968, na vijftien jaar schrijven, zou debuten; met een verhalenbundel.

In de jaren daaraan voorafgaand, waren de dood van haar moeder, in 1959, en haar verhuizing naar het kuststadje Victoria in de

provincie British Columbia belangrijke keerpunten geweest. In haar beroemd geworden vroege verhaal *The Peace of Utrecht* verwerkte Munro het conflict met haar moeder en haar schuldgevoelens over het feit dat ze haar moeder niet op haar ziekbed had verzorgd. In Victoria opende haar echtgenoot een boekhandel, waar Munro zelf ook in werkte. Het contact met andere literatuur liefhebbers deed haar goed.

Toen ze uiteindelijk debuteerde met de bundel *Dance of the Happy Shades* was de kritische ontvangst uitstekend en werd Munro bekroond met de hoogste Canadese literaire onderscheiding, de Governor General's Award. Drie jaar later publiceerde ze wat het dichtst bij een roman zou komen: *Lives of Girls and Women*, waarin de diverse verhalen onderling met elkaar zijn verbonden en dezelfde hoofdpersoon hebben.

Voor Munro's eerste twee boeken geldt wat voor haar hele, uit ongeveer vijftien bundels bestaande oeuvre zou gelden. De verhalen gaan veelal over vrouwen, dikwijls opgroeiend op het platteland van Zuidwest-Ontario in de vroege jaren zestig. 'Munro's eigen Yoknapatawpha County', aldus Englund, in een verwijzing naar het fictieve platteland van William Faulkner, die de Nobelprijs voor literatuur in 1949 ontving.

De omgeving waarin Munro's personages leven, wordt gekenmerkt door provincialisme, een inwaarts gerichte blik, gebrek aan aspiraties en vooral zeer beperkte kansen voor vrouwen. De hoofdpersonen voelen zich vrijwel altijd door die externe omstandigheden geremd. Ze dromen van ontsnapping, van vluchten. Tegelijkertijd zijn ze dikwijls ten prooi aan ambiguïteit.

In zijn verklaring citeerde Englund een kenmerkende zin uit een van Munro's verhalen: 'Het was een wonder; het was een vergissing. Het was waar ze van gedroomd had; het was niet wat ze wilde'. Zijn eindoordeel: 'Niemand heeft de moderne mythe van de romantische liefde beter gedeconstrueerd dan Alice Munro.'

Hoewel de thematiek van Munro's verhalen - de afkeer van provinciaal conserva-

'MUNRO VINDT ALLES IN ONTARIO'

Peter Englund, voorzitter van de jury van de Nobelprijs voor literatuur: 'Munro vindt haar inspiratie bijna exclusief aan de rand van het zuidwesten van Ontario. Dat is een plat, agrarisch gebied, met brede rivieren en kleine steden. Daar vindt ze alles wat ze nodig heeft, haar onderwerpen en haar mensen. Mijn favoriete boek van haar is *The View from Castle Rock*. Een hybride boek, van geschiedenis, feit en fictie. Ze onderzoekt haar familiegeschiedenis tijdens een reis naar Schotland.'

'IK KAN HET NOG MOEILIK GELOVEN'

Alice Munro zelf over het winnen van de Nobelprijs: 'Ik kan het nog maar moeilijk geloven, maar het is schitterend. Ik heb er nauwelijks woorden voor. Ik hoop dat mensen nu gaan inzien dat het korte verhaal een belangrijke kunstvorm is, niet iets dat je alleen als oefening gebruikt voor het schrijven van een roman. In het bijzonder ben ik blij, omdat deze prijs veel Canadezen goed zal doen. Het levert meer aandacht op voor schrijvers in Canada.'

tisme, de weigering van de vrouwelijke personages zich neer te leggen bij de hen opgedrongen klassieke vrouwenrol, de complexiteit van de vrouwelijke seksualiteit - zonder twijfel is ontleend aan persoonlijke ervaringen, zijn ze zelden onverbloemd autobiografisch.

Belangrijker nog dan haar thematiek, is Munro's schrijfstijl. Haar verhalen getuigen van een volstrekt beheerst, ingetogen schrijverschap. Kunstgrepen en effectbejag zijn haar vreemd, haar stijl van schrijven is onnadrukkelijk, innemend, laagdrempelig. Er is slechts in geringe mate sprake van een plotopbouw, er worden geen verrassende onthullingen gedaan, daverende slotakkoorden blijven uit.

In een Alice Munro-verhaal worden geen gebeurtenissen beschreven, maar worden zielen blootgelegd

In een Alice Munro-verhaal worden geen gebeurtenissen beschreven, maar worden zielen blootgelegd. Ze zijn buitengewoon zorgvuldig geschreven en vragen zorgvuldig te worden gelezen, hoe toegankelijk ze op het eerste gezicht ook lijken.

Twee jaar naar de publicatie van haar derde bundel *Lives of Girls and Women* (1971) scheidde Munro van haar echtgenoot. Ze ging *creative writing* doceren en hertrouwde. Omdat haar nieuwe schoonmoeder ziek was en verpleegd moest worden, ging het paar in het provinciestadje Clinton wonen, niet ver van Munro's geboorteplaats. Een li-

ADVERTENTIE

e-Matching
online dating
hoger opgeleiden

e-Matching.nl, durft ú het aan... m.e-matching.nl thuisinhaal waarborg

'DEZE KEUZE VERRAST ME'

Kristien Hemmerechts, Vlaams schrijfster: 'Munro heeft heel mooi werk geschreven, maar het verrast me dat ze de Nobelprijs krijgt. Ik zou wat betreft Canadese literatuur eerder gedacht hebben aan Margaret Atwood. Munro is van de generatie die voorzichtig omgaat met autobiografische gegevens. Ze schrijft veel over hoe vrouwen van haar generatie heen en weer worden geslingerd tussen het traditionele en het moderne. Ik vind het fascinerend te kijken waar ze de mosterd haalt.'

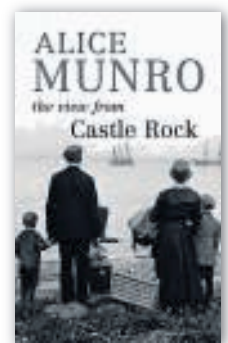
'MEEST TERECHTE WINNARES'

Auteur Herman Koch, schrijver van het voorwoord van Munro's (vertaalde) verhalenbundel *Lief leven*: 'Ik vind het geweldig dat ze heeft gewonnen. De meest terechte winnares van de afgelopen vijftien jaar. Ze staat bekend om haar korte verhalen, maar eigenlijk zijn ze met 40 tot 60 pagina's vrij lang. Dankzij haar heldere schrijfstijl is het één van mijn favoriete schrijfsters. En er zit iets kwaadaardigs in haar verhalen dat me aanspreekt. Na het lezen krijg je enorm veel zin om zelf te schrijven.'

Alice Munro in 2009.

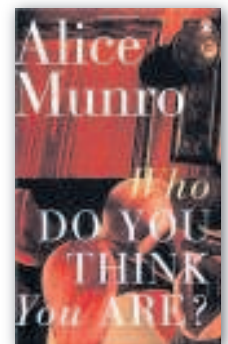
★ VIJF MUSTS VAN MUNRO

Vertaling
Dear Life
2012

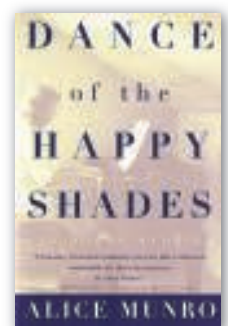
2006

1986

1978

1968

teraire verwerking van deze hernieuwde kennismaking met small town Canada is te vinden in *Who Do You Think You Are?* (1978). Onder de titel *The Beggar Maid* werd de bundel in 1980 genomineerd voor de Booker Prize. Die prijs ging dat jaar aan haar neus voorbij, maar in 2009 werd ze gelauwerd met de Man Booker International Prize.

In de herfst van haar schrijversloopbaan publiceerde Munro haar meest nadrukkelijk autobiografische boek tot dan toe: *The View From Castle Rock* (2006). 'Dit zijn verhalen', schreef ze in het voorwoord, en inderdaad veroorloofde ze zich in de bundel de-

zelfde literaire vrijheden als in de rest van haar oeuvre. Maar *The View From Castle Rock* is wel degelijk een onderzoek naar haar herkomst, het verhaal van haar Schotse voorouders die in zuidelijk Schotland leefden en vervolgens naar Canada emigreerden.

De thematiek van Munro's werk is in de loop der jaren enigszins met de schrijfster meegegroeid, zoals bleek uit onder meer recente bundels als *Runaway* (2004) en *Too Much Happiness* (2009, *Te veel geluk*), waarin onderwerpen als ouder worden, eenzaamheid en de macht van de herinnering figuren.

In 2009 liet Munro weten dat ze werd behandeld voor kanker en wegens hartproblemen een bypassoperatie had ondergaan. Des te verrassender was, drie jaar later, de verschijning van de opmerkelijk krachtige en vitale bundel *Dear Life* (*Lief leven*).

Naast tien 'courante' verhalen bevat dit boek een 'Finale', bestaand uit vier werken die Munro autobiografisch noemt 'wat gevoelens betreft, hoewel soms niet helemaal naar de feiten. Ik geloof dat dit de eerste en de laatste - en de persoonlijkste - dingen zijn die ik over mijn eigen leven te zeggen heb.' De teksten zijn iets soberder dan Munro's

overige verhalen, maar in hun helderheid en directheid niet minder indrukwekkend. En er staan soms prachtige zinnen in, zoals bijvoorbeeld de allerlaatste. Munro vertelt hoe ze verstek heeft laten gaan aan het sterfbed en bij de begrafenis van haar moeder. 'Over sommige dingen zeggen we dat ze onvergeeflijk zijn, of dat we het onszelf nooit zullen vergeven. Maar we doen het wel, we doen het de hele tijd.'

Waarmee de schrijfster de cirkel leek te sluiten die ze in haar vroegste verhalen had geopend.
Hans Bouman